

Carme Karr contra la incultura femenina

Edició a cura d'Araceli Bruch i Susanna Tavera

E Eumo
Editorial

ÍNDIX

1. Una donassa a les albors del segle XX	9
Carme Karr, una pionera a l'Ateneu Barcelonès	11
L'empremta de Carme Karr	15
Carme Karr i el seu temps	22
Obres de Carme Karr i Alfonsetti	26
Bibliografia sobre Carme Karr i Alfonsetti	29
2. Una veu ardida contra la societat patriarcal a l'Ateneu Barcelonès	33
El progrés, la pàtria i l'avenir de la dona catalana. Introducció a la primera conferència	35
«L'ESTAT SOCIAL I MORAL DE LA DONA A CATALUNYA»	44
Una educació falsejada pel formidable egoisme de l'home. Introducció a la segona conferència	73
«ESTUDI D'OBSERVACIÓ DELS DIFERENTS TIPUS DE LA NOIA CASADORA BARCELONINA»	83
Foc nou per a noves energies vitals. Introducció a la tercera conferència	117
«LA SOCIETAT BARCELONINA, LA INTERVENCIÓ QUE LA DONA TÉ EN ELLA, I DE COM ÉS TRACTADA GENERALMENT PER L'HOME»	125
3. La producció karriana: un camí fressat	157
Cloenda: estem d'enhorabona, Jordi Casassas Ymbert ..	171

1. UNA DONASSA A LES ALBORS DEL SEGLE XX

Foto de Carme Karr dedicada a la família Matheu.
Real Estudio Napoleón de la Rambla de Santa Mònica de Barcelona, 1909.
Arxiu Família Ainaud

«... mon camp d'acció fou sempre la causa femenina,
la *pobreta* i abandonada [causa] femenina,
al servei de la qual he posat tots els meus entusiasmes,
tots els meus esforços, fins mon esperit i mon cor,
joves encara, per les utopies que en ells auriolen
l'avenir de la dona catalana.»

A handwritten signature in black ink, reading "Carme Karr". The signature is written in a cursive style with a long, sweeping underline that extends to the left and then loops back under the name.

CARME KARR, UNA PIONERA A L'ATENEU BARCELONÈS

L'empremta de Carme Karr per la causa femenina és de tal abast, que depassa de llarg l'estudi introductorí que ens disposem a fer de les conferències impartides a l'Ateneu Barcelonès (AB) el mes d'abril de 1910 i publicades per L'Avenç a finals del mateix any. Amb tot, un repàs a la seva figura és imprescindible, motiu pel qual hem optat d'antuvi per inserir unes breus notes biogràfiques en aquesta primera part: *Una donassa a les albors del segle XX*, a més d'afegir-hi l'annex cronològic *Carme Karr i el seu temps* i la bibliografia corresponent al volum que ens honora presentar.

Cal advertir als lectors que hem decidit prescindir de les notes a peu de pàgina, opció que substituïm per les citacions literals entre cometes, i que justifiquem per la voluntat d'oferir una lectura més dinàmica, atès que el motor que ens ha mogut a confegir aquest llibre és el d'oferir un treball més divulgatiu que purament acadèmic.

L'impuls per empènyer aquesta publicació se'ns va manifestar mentre preparàvem el material per a l'exposició «Dones a la Palestra de l'Ateneu Barcelonès 1881-1923», encomanada per l'escriptor i bibliotecari de l'actual Junta de l'Ateneu, Jordi Coca, a qui agraïm la comesa. En el procés de cerca, ens vam adonar de fins a quin punt Karr era una figura poc o mal coneguda, fins –gosariem dir– poc o molt marginada. Només cal esmentar que, incomprensi-

blement, a la biblioteca de la docta entitat no hi havia cap exemplar de *Cultura femenina. Estudis i orientacions*, justament el llibre que recull les primeres conferències que es van fer a l'AB a favor de la «causa femenina», dictades per Carme Karr i que ara, gràcies a l'empenta d'Eumo Editorial en col·laboració amb la UVic-UCC i a la voluntat de la Junta de l'Ateneu, presidida pel Dr. Jordi Casassas Ymbert, posem a les vostres mans.

Si del primer impuls se'n desprenia aquesta constatació, de l'estudi de les tres conferències que apleguem en aquest volum se'n deriven una colla de raonaments que anirem desgranant a partir de consideracions com ara:

De com la fertilitat del pensament karrià incideix en el desvetllament femení i en l'esclat de la consciència feminista, i de com va evolucionant envers les tesis sufragistes que recalaran en la consecució del vot per a les dones.

De com Karr s'incorpora a la dita «palpitació mundial del moviment feminista» com a senyal indiscutible de progrés i de modernitat.

De com cabdella el fil de la genealogia feminista per teixir el seu camp d'acció en pro de la cultura femenina i de la reforma educativa, promovent i emparant el deler d'instruir-se de la dona catalana.

De com la veu integradora d'una burgesa procliu al lliure pensament conjuga valors tradicionals com el sentit del deure i la missió de la maternitat, apostant per una dona instruïda i moderna en benefici de l'educació de fills i filles, i dignificant el paper com a esposa cultivada en grau d'igualtat espiritual amb l'home.

De com albira l'educació de les noies en institucions caduques que malmeten la confiança en les seves capacitats,

el dret a ser aptes per al treball i gaudir dels seus guanys, i de com assolir una educació que dignifiqui l'estat de solteria i la lluita pel respecte a les dones en general.

De com el seu sentiment de servei a la pàtria, a recer de Solidaritat Catalana, alça l'estàndard de la catalanitat i s'adscriu al corrent noucentista.

De com la tenacitat de l'escriptora i periodista –que s'hostatja rere pseudònims irònics com «L'Escardot» o «Xènia», en al·lusió a Eugeni d'Ors, «Xènius», a qui interpel·la amb subtil murrieria– atorga carta de reconeixement intel·lectual i artístic a dones creadores amb l'altaveu de la revista *Feminal*, que manté activa tota una dècada (1907-1917).

De com la veu ardida de Karr s'atreveix a enfilars els graons de la palestra pública per denunciar la hipocresia de la societat patriarcal, criticar l'arquetip de l'home català per la seva manca de món i de finor i posar el dit a la nafra en la indiferència, l'escepticisme –àdhuc el cinisme– manifest vers la causa de les dones, a qui sense rubor ridiculitzen.

De com des del seu «modest esperit de dona» combina un llenguatge franc i directe, pregant indulgència i reclamant benevolència per convidar els seus contemporanis, homes i dones, a llençar per la borda prejudicis ridículs i estèrils, fer foc nou i implicar-se en «l'avenir de la dona catalana».

La motivació que presideix el relat que us oferim al llinyar de cada conferència és senzilla i planera: compartir les nostres reflexions per deixar a la vostra consideració no solament un tast de la seva obra, sinó sobretot la modernitat del corpus karrià, la vigència del seu pensament.

L'horitzó assenyalat, el camí traçat, les seves utopies i els seus somnis, el seu verb encès, les seves realitzacions..., són encara les nostres? Com ens han educat? Hem foragitat el sentit del ridícul quan enfilem els graons de les palestres públiques? Ens sentim prou escoltades, respectades, reconegudes? Sentim aquell buit insofrible en la plenitud de la vida? Esmercem el temps en la bellesa que es marceix o cultivem l'encant de la paraula? Seguim vessant llàgrimes de desencant? Compartim plenament amb els nostres companys l'interès per la causa femenina?